

İzmit Sırrı Paşa Konağı Restorasyonu*

► Sırrı Paşa Kimdir?

Konağın sahibi olan Sırrı Paşa'nın asıl adı Selim olup Sırrı mahlasını kullanmıştır. Sırrı Paşa 1851 yılında Vidin'de doğmuştur. Vidin kasa-basında Balcı Kenanoğulları olarak tanınan bir aileye mensuptur. İptidaî ve rüştiye eğitimini Vidin'de yapmıştır. Daha sonra Vidin hükümet da-iresine kâtip olarak girmiş; bir süre sonra da Vidin Valisi Hakkı Paşa'nın maiyetinde İstanbul'a gelmiştir. Onun yardımı ile eğitimini tamamlamış ve yeniden devlet hizmetine girerek Sivas mektupçuluğuna, oradan da Sivas merkez mutasarrıflığına yükselmiştir.

Bu sırada uygulamaya giren bir kanunla Osmanlı Devleti'nin ilk Genel Yol İşleri Gezici Müfettişliği'ne atanmıştır. Bu görevi sırasında Rumeli, Anadolu ve Suriye'de yapılan şose ve inşaatları denetlemiştir. Gösterdiği başarı üzerine 1888'de İzmit mutasarrıflığına atanmıştır.

Selim Sırrı Paşa, Bayındırlık'tan yetiştiği için Kocaeli mutasarrıflığı sırasında yol yapım işlerine hız vermiştir. Göreve başlar başlamaz Ankara'ya doğru yapılmakta olan

İzmit Mutasarrıfı Sırrı Paşa tarafından yaptırılan Selim Sırrı Paşa Konağı XIX. yüzyıla ait görkemli bir sivil mimarlık örneğidir.

şose henüz bitmediğinden sancakta yol seferberliği ilan ederek 35.000'den fazla köylüyle beraber imece usulüyle bu yolları tamamlatmıştır. İzmit Garı'ndan Taraklı'ya kadar olan şose de onun eseridir. Sırrı Paşa demiryolu boyunca sırala-

nan ve İzmit'in bir özelliği olan çınar ağaçlarını da bu esnada dikirmiştir. Bu arada İzmit ovası bataklıklarının ıslahı için Tavşantepe yöresinden toprak getirterek bataklıkların kısmen kurutulmasını sağlamış; bunun sonucunda Çuhane-Sapak yolu tamamlanmıştır.

Fransız Koleji'nin 1894 yılında inşası sırasında kulesine çekilen Fransız bayrağını indirtmiş, inşaata engel olmuştur. Çarşıbaşı cadde-sini daraltan duvarını yıktırması, bu olaylar üzerine Fransız elçisinin şikâyet ve müdahalesi ile görevden el çekirilmiştir. Uzun süre boyunca açığa alınmış; 1913 yılında Balkan Harbi sırasında iskân işleri idaresiyle görevlendirilmiştir. İlk milletvekili seçimlerinde bağımsız olarak İzmit'ten adaylığını koymuş ise de, kazanamamıştır.

Son yıllarını Yukarı Pazar'da yaptırmış olduğu köşkünde geçirmiştir. 1924 yılında ölmüş, Fevziye Camii yanına gömülmüştür. Daha sonra 1943 yılında Belediye Başkanı Kemal Öz'ün çabalarıyla cenazesi Namazgâh Şehitliği'ne defnedilmiştir.

İzmit Selim Sırrı Paşa Konağı, restorasyondan önce

Yapının Konumu ve Mimari Özellikleri

İzmit Mutasarrıfı Selim Sırrı Paşa tarafından yaptırılan Sırrı Paşa Konağı XIX. yüzyıla ait bir sivil mimarlık örneği olup İzmit'i süsleyen önemli yapılarıdır. Konak, İzmit Hacı Hasan Mahallesi, Kapanca Sokak ile Yeni Çeşme Sokak üzerinde, kentsel sit alanı içinde yer almaktadır. Konağın planını

bizzat Mutasarrıf Selim Sırrı Paşa çizmiştir. Konak, geniş salonları ve büyük pencereleri ile dışa açılan ferah bir yapı olup büyüklüğü ve bulunduğu yer açısından kentte çok önemli bir konumdadır. İzmit'in denize hâkim bir yamacı üzerine inşa edilmiş olan konak ilk yapıldığı dönemin özelliklerini

günümüze dek korumuştur. Konağın iç duvarları, çeşitli manzara resimleri ve zengin kalem işleri ile bezenmiştir. Çıkan yangınlarda zarar gören ve bir süre metruk kalan Sırrı Paşa Konağı, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilmek üzere kamulaştırılmıştır. Sırrı Paşa Konağı'nun restorasyo-

* Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Tarihi Mekânlar Müdürlüğü, KUDEB

nu, 2009 yılında başlamış, 2012 yılında tamamlanmıştır. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Sırrı Paşa Konağı restorasyon uygulamasıyla “Tarihi Kentler Birliği 2011 Uygulama Ödülü”nü kazanmıştır.

Konak; zemin kat, bir normal kat, bir ara kat ve cihannüma olmak üzere toplam dört katlı olup ahşap karkas yapı tekniğinde inşa edilmiştir. Yapı, haremlik ve selamlık olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Sırrı Paşa Konağı'nın yüksekçe olan bahçe duvarının sokak cephesinde, bilhassa Yeni Çeşme Sokakı tarafında, antik dönemlere ait heykel parçaları bulunmaktadır. Bunlar duvar örgüsünde çıkıntı teşkil edecek şekilde düzenlenmiştir ve görülmeleri için özellikle buraya yerleştirilmiştir. Bu parçaların *nymphaea*'lara ait olması

kuvvetle muhtemeldir.

Sırrı Paşa Konağı; zemin ve birinci katta, ahşap karkas tekniğiyle bağdadi üzerine sıvayla ile yapılmıştır. Düzgün kesme taş kaplama, zemin katta cephe köşelerinde kullanılmıştır. Birinci kat köşe noktalarındaki ahşap dikey kayıtlar profilli olup sütun formundadır. Zemin kat ve birinci kat seviyesinde, yaklaşık pencere parapeti hizasında tüm cephe boyunca devam eden hatlılar mevcuttur. Odalarda döşeme ve tavan ahşap kaplama olup ahşap çıtalıdır. İç sofa, tuvalet, lavabo ve mutfak yer döşemeleri karo mozaik kaplamadır.

Haremlik ve selamlık bölümlerinden oluşan konakta iki ayrı merdiven vardır. Oda içlerinde sıva üzerine yapılmış kalem işi bezemeler oldukça dikkat çekmektedir. Bu bezemelerin Dolmabah-

çe Sarayı'nu restore etmek üzere Rusya'dan gelen ressamlar tarafından tezyin edildiği bilinmektedir.

Ana giriş güney cephesinden olup haremlik ve selamlık kısımlarına doğu ve batı cephelerinden giriş bulunmaktadır. Zemin kat duvarları genellikle moloz taş yığmadır; bazı dış duvarlar harman tuğlayla yığma olarak inşa edilmiştir. Bölme duvarlardan bazıları ile birinci ve ikinci kat duvarları harman tuğla dolgu ahşap karkastr.

Çatı katı, ahşap karkas üzerine yalıtımlı baskısı, iç mekân ise, bağdadi sıvadır. Oda duvarlarında sıva üzerine ince kalem işleri vardır. Oda ve sofa duvarları yoğun bir biçimde bitkisel ve geometrik bezemelerle süslenmiştir. Konakta ve konağın müstemilatında, Fransa'dan özel olarak getirilen bazı malzemeler kullanılmıştır.

Konağın iç mekânından görünüm, restorasyondan önce

Süslemeler

Yukarıda belirtildiği gibi, Mutasarıf Sırrı Paşa tarafından yaptırılan konak, zarif mimarisi ve zengin kalem işi süslemeleriyle dikkat çekmektedir.

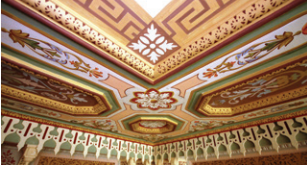
Sırrı Paşa Konağı'nın iç mekân duvar bezemeleri; manzara resimleri, bitkisel ve geometrik kalem işi süslemelerden oluşmaktadır. Kalem işlerinin bir bölümünde altın varak da kullanılarak süslemelerin görsel etkisi ve estetik değeri artırılmıştır.

Zemin kat genelinde duvar-

larda sıva üstü kalem işleri göze çarpmaktadır, tavanlarda ise bez ve ahşap üstü kalem işleri uygulanmıştır. Oda duvarlarının, kapı ve pencere alınlıklarının her birinde ağırlıklı olarak pastel tonlarda, kıvrık dallar ve kartuş içi motiflerden oluşan kalem işleri bulunmaktadır. Ahşap üstü kalem işi uygulaması ayrıca furuşlarda da görülmektedir. Bu tür kalem işi uygulamalarda, madalyon içinde manzara tasvirleri göze çarpmak-

tadır. Yapının birinci ve ikinci katlarında, geçmiş dönemlerden kalma bilgi ve fotoğraflar esas alınarak elde edilen veriler yardımı ile çıkartılan motifler doğrultusunda, bu bezemelerin uygulama işlemi, zemin astarlandıktan sonra gerçekleştirilmiştir.

Konağın bahçesi, yöresel taşların kullanıldığı yüksek bir bahçe duvarına sahiptir. Duvarda İzmit'in antik dönemine ait devşirme malzemeler de kullanılmıştır.

Sırrı Paşa konağı kalem işleri ve bezemeler

Sırrı Paşa Konağı, restorasyondan önce

Sırrı Paşa Konağı, restorasyondan sonra

Yapının İşlevlendirilmesi

Konağın işlevinin; hem plan şemasının mümkün olduğunca korunması, hem de yapının İzmit halkınca kullanılması düşüncesiyle, kültürel amaçlı olması planlanmıştır. Buna göre, yapının zemin katındaki mekânlar genelde hizmet işlevli alanlar şeklinde düzenlenmiş olup sekreterlik, idari ofis, mutfak, kafe vb. olarak kullanılacaktır. Kalem işi duvarları ve tavanlarıyla göze çarpan ana girişteki sofada daha sonra, yapının eski fotoğraflarını ve tarihçesini içeren kalıcı bir sergi açılması düşünülmektedir. Ayrıca bu katta, sanat kitaplığı ve seminer odası olarak kullanılacak mekânlar da yer almaktadır.

Birinci kat tamamıyla sanat

atölyelerine ayrılmıştır. Bu katta mekânlar, seramik, heykel, resim ve cam atölyeleri ve müzik odası olarak işlevlendirilmiş; ayrıca, bir sergi ve kokteyl mekânı da düşünülmüştür.

İkinci katta, güneye bakan iki mekân, seminer odası olarak düzenlenmiştir. Diğer odalar ise, depo, arşiv ve kata hizmet verecek çay ocağı olarak planlanmıştır. İki merdiven de bu katta sona ermekte, yukarı tek kollu, L planlı ahşap bir merdivenle çıkmaktadır.

Çatı katında mevcut iki odadan; kuzeydeki, sofa-fuaye olarak hizmet verirken; güneydeki mekân, terasıyla birlikte toplantı, gösteri

ve kutlamalara ev sahipliği yapabilecek çok amaçlı bir salon olarak değerlendirilecektir.

Yapının bahçesinde kayrak taşından bir yürüyüş yolu düzenlenmiş olup bunun dışında kalan yerler çim-toprak olarak bırakılmıştır. Yapının büyük bahçesi açık hava toplantıları ve çeşitli festivaller için düzenlenebilecektir. Araç girişi batıdaki büyük kapıdan düşünülmüş, otopark ise güneyde, hemen girişe yakın kısımda komşu parsel sınırında çözülmüş ve ağaçlarla kamufle edilmiştir.

Sırrı Paşa Konağı'nun, Haziran 2013 tarihinde hizmete girmesi planlanmaktadır.